

Zbiór Orzeczeń

Sprawa C-699/21

E.D.L.

(wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Corte costituzionale)

Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 18 kwietnia 2023 r.

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 1 ust. 3 – Artykuł 23 ust. 4 – Procedura przekazywania osób między państwami członkowskimi – Podstawy odmowy wykonania – Artykuł 4 ust. 3 TUE – Obowiązek lojalnej współpracy – Odroczenie wykonania europejskiego nakazu aresztowania – Artykuł 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania – Ciężka, przewlekła i potencjalnie nieodwracalna choroba – Ryzyko poważnego uszczerbku na zdrowiu osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania

Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Decyzja ramowa w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi – Przekazanie osób skazanych bądź podejrzanych organom sądowym wydającym nakaz – Obowiązek poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawa – Zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania – Ryzyko poważnego uszczerbku na zdrowiu – Okoliczności mogące uzasadniać odroczenie przekazania, a nawet odmowę wykonania nakazu aresztowania – Obowiązek lojalnej współpracy – Obowiązki wykonującego nakaz organu sądowego, w tym obowiązek porozumienia się z wydającym nakaz organem sądowym

(art. 4 ust. 3 akapit pierwszy TUE; Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 4; decyzja ramowa Rady 2002/584, zmieniona decyzją ramową 2009/299, art. 1 ust. 3, art. 23 ust. 1 i 4)

(zob. pkt 35–42, 45–53, 55; sentencja)

Streszczenie

W 2019 r. chorwacki sąd wydał europejski nakaz aresztowania przeciwko E.D.L., zamieszkałemu we Włoszech, w celu przeprowadzenia postępowania karnego. W ramach wykonania tego nakazu aresztowania Corte d'appello di Milano (sąd apelacyjny w Mediolanie, Włochy) zarządził poddanie E.D.L. badaniu przez biegłego psychiatrę, którego opinia wykazała, że E.D.L. cierpi na zaburzenia psychotyczne wymagające dalszego leczenia, w związku z czym jest on nieprzystosowany do przebywania w zakładzie karnym. Sąd apelacyjny w Mediolanie uznał zatem, że wykonanie nakazu aresztowania skutkowałoby przerwaniem leczenia E.D.L. i doprowadziłoby do pogorszenia się jego stanu zdrowia, a wręcz wiązałoby się z zaistnieniem

stwierzonego ryzyka popełnienia samobójstwa. Jednakże przepisy włoskiej ustawy¹ transponującej decyzję ramową 2002/584² w sprawie europejskiego nakazu aresztowania nie przewidują możliwości odmowy przekazania osoby, której dotyczy nakaz, z tego rodzaju względów zdrowotnych.

Powziąwszy wątpliwości co do konstytucyjności tych przepisów krajowych, sąd apelacyjny w Mediolanie zwrócił się do Corte costituzionale (trybunału konstytucyjnego, Włochy). Zdaniem tego ostatecznego sądu podstawy odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania przewidziane w decyzji ramowej 2002/584 również nie obejmują przypadku poważnego zagrożenia dla zdrowia zainteresowanego ze względu na przewlekłą chorobę o potencjalnie nieokreślonym czasie trwania, taką jak ta, na którą cierpi E.D.L. Sąd ten postanowił zatem zwrócić się do Trybunału z pytaniem o to, w jaki sposób należy w takim przypadku interpretować tę decyzję ramową.

W wydanym wyroku Trybunał, orzekający w składzie wielkiej izby, wypowiedział się w przedmiocie warunków, w jakich wykonujący nakaz organ sądowy ma na podstawie decyzji ramowej 2002/584 możliwość lub obowiązek odroczenia przekazania osoby, której dotyczy nakaz, i odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania w przypadku ryzyka poważnego uszczerbku na zdrowiu tej osoby, a także w przedmiocie istnienia w takim wypadku obowiązku porozumienia się z wydającym nakaz organem sądowym.

Ocena Trybunału

W pierwszej kolejności Trybunał stwierdził, że decyzja ramowa 2002/584 nie przewiduje, że wykonujące nakaz organy sądowe mogą odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania wyłącznie na tej podstawie, że osoba, wobec której taki nakaz aresztowania wydano, cierpi na ciężką, przewlekłą i potencjalnie nieodwracalną chorobę. Ze względu na zasadę wzajemnego zaufania, która leży u podstaw przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości³, istnieje bowiem domniemanie, że opieka i świadczenia zdrowotne oferowane w państwach członkowskich w zakresie leczenia w szczególności takich chorób są odpowiednie, w tym w zakładach karnych.

Niemniej w świetle art. 23. ust. 4⁴ decyzji ramowej 2002/584 wykonujący nakaz organ sądowy może czasowo odroczyć przekazanie osoby, której dotyczy nakaz, o ile zachodzą poważne podstawy, aby przypuszczać – w oparciu o obiektywne dowody, takie jak zaświadczenia lekarskie lub opinie biegłych – że wykonanie europejskiego nakazu aresztowania może w sposób oczywisty zagrozić zdrowiu tej osoby, na przykład ze względu na jej chorobę lub czasowe niedomaganie przed przewidzianą datą jej przekazania.

¹ Legge n. 69 – Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri (ustawa nr 69 ustanawiająca przepisy mające na celu dostosowanie prawa krajowego do decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi) z dnia 22 kwietnia 2005 r. (GURI nr 98 z dnia 29 kwietnia 2005 r., s. 6), w brzmieniu zmienionym, mającym zastosowanie w czasie zaistnienia okoliczności faktycznych sprawy w postępowaniu głównym.

² Decyzja ramowa Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), zmieniona decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24).

³ Ta dziedzina prawa Unii jest uregulowana w art. 67 i nast. TFUE i obejmuje między innymi współpracę wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych.

⁴ Stosownie do tego przepisu „[w]yjątkowo przekazanie może być czasowo odroczone z ważnych przyczyn natury humanitarnej [o charakterze humanitarnym], na przykład gdy zachodzą poważne podstawy do przypuszczenia, że zagrozi to [że przekazanie zagrozi] w sposób ewidentny [oczywisty] życiu lub zdrowiu osoby, której dotyczy wniosek [nakaz]”.

W drugiej kolejności Trybunał uznał, iż nie można wykluczyć, że przekazanie ciężko chorej osoby może spowodować rzeczywiste ryzyko jej niehumanitarnego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 karty praw podstawowych ze względu na poziom jakości opieki zdrowotnej dostępnej w wydającym nakaz państwie członkowskim lub, w pewnych okolicznościach, niezależnie od jej poziomu, w przypadku gdyby owo traktowanie osiągnęło minimalny próg dotkliwości przekraczający nieunikniony poziom cierpienia nierozdzielnie związany z pozbawieniem wolności.

W sytuacji gdy wykonujący nakaz organ sądowy dojdzie zatem do wniosku, iż w świetle obiektywnych dowodów, którymi dysponuje, zachodzą poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że przekazanie ciężko chorej osoby, której dotyczy nakaz, wiązałoby się dla niej z rzeczywistym ryzykiem znaczącego skrócenia oczekiwanej długości życia lub szybkiego, znaczącego i nieodwracalnego pogorszenia się stanu zdrowia, organ ten musi czasowo odroczyć jej przekazanie. Musi on ponadto zwrócić się do wydającego nakaz organu sądowego o udzielenie wszelkich informacji niezbędnych do upewnienia się, że warunki, w jakich będzie prowadzone postępowanie karne leżące u podstaw europejskiego nakazu aresztowania, lub warunki ewentualnego pozbawienia tej osoby wolności pozwalają wykluczyć odnośne ryzyko. Jeżeli wydający nakaz organ sądowy udzieli takich gwarancji, europejski nakaz aresztowania musi zostać wykonany i należy ustalić nową datę przekazania.

W trzeciej kolejności Trybunał zauważył, że możliwość odroczenia przez wykonujący nakaz organ sądowy – w celu uniknięcia urzeczywistnienia się ryzyka poważnego uszczerbku na zdrowiu – przekazania osoby, której dotyczy nakaz, na znaczny okres, a nawet na czas nieokreślony, byłaby jednak sprzeczna z ogólną systematyką art. 23 ust. 4 decyzji ramowej 2002/584, który wskazuje na „czasowy” charakter odroczenia przekazania.

W konsekwencji w wyjątkowych okolicznościach, w świetle informacji udzielonych przez wydający nakaz organ sądowy oraz wszelkich innych informacji, którymi wykonujący nakaz organ sądowy dysponuje, ten ostatni organ może dojść do wniosku, po pierwsze, że zachodzą poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, iż w przypadku przekazania wydającemu nakaz państwu członkowskiemu osoby, której nakaz ten dotyczy, będzie ona musiała zmierzyć się z ryzykiem poważnego uszczerbku na zdrowiu, oraz, po drugie, że ryzyka tego nie można wykluczyć w rozsądnym terminie. W takim przypadku wykonujący nakaz organ sądowy musi – na mocy art. 1 ust. 3⁵ decyzji ramowej 2002/584 w świetle art. 4 karty praw podstawowych – odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania.

⁵ Zgodnie z tym przepisem decyzja ramowa 2002/584 nie prowadzi do zmiany obowiązku poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawa zawartych w art. 6 TUE.